

חטופים ללא זכויות אדם

בליל הסדר השבוע ישבו משפחות שליט, גולדווסר ורגב לשולחן מיתום מבניהם - גלעד, אודי ואל-דד. לא רק שולחנם היה מיתום. החברה הישראלית כולה מיותמת וכואבת את כאב המשפחות האלה. נכון, החיים נמשכים כרגיל, אך חטיפת חיילינו והעדר הידיעות על גורלם נוגעים לכל אחד מאיתנו.

חטיפת החיילים, סירוב השוכים לאפשר ביקורים של הצלב האדום הבינלאומי, ניתוקם מהעולם ואי הידיעה לגבי מצבם הבריאותי הם מהפשעים היותר חמורים שמבצעים ארגוני החבלה. ניתן היה לצפות שארגוני זכויות האדם, היודעים לגנות את ישראל על כל פשע אמיתי או מדומה, ישמעו קול זעקה נגד פשע זה ונגד האכזריות המתמשכת במשפחות החטופים. אך ראה זה פלא: אלה היודעים להקים צעקות נגד כל הפרה של זכויות האדם השמיעו עד כה רק אוושה קלה של רבע מחאה.

"משמר זכויות האדם" פרסם ב-29 ביוני 2006 הודעה שהגדירה את חטיפת שליט כפשע מלחמה, אך בעיקר גינתה את ההתקפה הישראלית על תחנת הכוח בעזה שבאה בעקבותיה. אמנסטי, הארגון שהאשים את ישראל בריבוי המקרים של רצח נשים "למען כבוד המשפחה" בשטחים, בתמיכת הסניף הישראלי שלו, קרא ב-27 ביוני לשחרור שליט, אך כמובן הוסיף את הגינוי האינסטינקטיבי לישראל. אבל שני ארגונים אלה דרשו לפחות את שחרור החטוף.

לעומתם, הארגונים הישראליים הוציאו כאותו יום הודעה אחת שבה לא גינו את מעשה החטיפה כפשע מלחמה וכלל לא תבעו את שחרורו של שליט. האגודה למען זכויות האזרח הוציאה הודעה משותפת עם מרכז אל-מואן, עם המוקד להגנת הפרט, עם מרכז עזה לבריאות הנפש, עם הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל, עם ארגון אל-דמיר ועם הארגון רופאים למען זכויות אדם, ותבעו בה שגלעד שליט יקבל טיפול רפואי, אך לא תבעו את שחרורו או מתן אות חיים ממנו.

מאז, לא חזרה האגודה לזכויות האזרח לעניין החטופים כלל ובאתר שלה אין לחטופים זכר. רק הארגון רופאים למען זכויות האדם פנה לעמיתיו בלבנון שיסייעו בשחרור החיילים שנחטפו בלבנון. האגודה לזכויות האזרח מילאה פיה מים. והרי ארגוני זכויות האדם יודעים לנהל קמפיין בינלאומי, ודווקא להם היתה יכולה להיות השפעה חיובית למען שחרור החטופים - לו רק רצו. כך עשו הארגונים הבריטיים ותרמו למאבק שהצליח לשחרר את 15 החיילים שנחטפו בידי איראן.

מדוע לא דרשה האגודה את שחרור החטופים והסתפקה בתביעה חרפעתית להעניק טיפול רפואי לשליט? מדוע לא דרשה לפחות ביקור של הצלב האדום אצל החטופים? מדוע נמנעה מהבעת עמדה לגבי חטופי לבנון? האגודה וארגוני זכויות האדם קיבלו את הטיעון שהחטופים אינם שבויי מלחמה לפי אמנת ג'נבה. אך אמנה זו מבטיחה מינימום של יחס תקין לעצורים סתם, שאינם שבויים, ובתוך המינימום הזה כלול טיפול רפואי.

זהו פירוש מעוות לחלוטין של המשפט הבינלאומי. אם שבויי מלחמה זכאים לביקורי הצלב האדום הבינלאומי ולקשרי דואר - חטופים על אחת כמה וכמה. הרי עצם החטיפה הוא פשע מלחמה והוגדר ככזה בידי "משמר זכויות האדם"; ואם אמנסטי, אפילו היא, מצאה לנכון לתבוע את שחרור שליט, מה מנע מהאגודה להצטרף לתביעה זו? הרי אחד הארגונים החתומים על ההודעה עתר לבג"ץ נגד החוקת חטופי החיזבאללה בידי ישראל. ומה שמגיע לטרוריסטים ולאזרחי אויב לא מגיע לחיילי צה"ל? האין גבול לצביעות? האגודה נלחמת במרץ למען זכות הכניסה של בני זוג פלשתינים לישראל. את החלטת השופט חשין ששללה זכות זו היא תוקפת במילים חריפות כלאומנית וכ"חותרת תחת אושיות המשטר הדמוקרטי החוקתי" (1), ועל חטיפת חיילים משטח רבנוני ישראלי היא עוברת לסדר היום!

הולכת ומתחזקת ההרגשה שזכויות האדם, הנושא שבצדק הועלה לראש סדר היום הבינלאומי, הן עילה להשקפת עולם פוליטית מסוימת. האגודה לזכויות האדם מתנגדת להגדרתה של ישראל כמדינה יהודית (או מדינת העם היהודי או מדינת היהודים) בחוקתה של ישראל, אך מוכנה לכלול במבוא אוזכור היסטורי של זכות היהודים להגדרה עצמית.

זוהי עמדה פוליטית: ניתן לשמור על זכויות אדם גם בדינת לאום, כפי שעושות רוב מדינות אירופה. אין כל קשר בין ההתנגדות של האגודה להגדרתה של ישראל כמדינה יהודית - כאמור בהחלטת החלוקה של האו"ם - לבין שמירה על זכויות האדם. ניתן כמובן להתנגד גם לעמדה זו, אך מי שמשתמש לעניין זה בזכויות האדם עושה בהן קרדום לחפור בו.

shabat@maariv.co.il